

ta i en el seu criteri en el plantejament del projecte, com després en el procés de creació, inclús a l'hora de remunerar-lo". Reconeix que viu una professió on "sempre hi ha presses i es treballa a contra rellotge". Sobre l'actual moment que viu la il·lustració, observa una

certa efervescència. "Ara en som molts més, però no veig que això es tradueix en més creativitat o en més qualitat". Una professió on, segons ella, "hi ha una gran oferta de cursos ràpids, molt de domini de les eines informàtiques, però, pel contrari, molt poc domini

del dibuix, i per tant poc domini d'aspectes que jo considere fonamentals, com ara el dibuix anatòmic".

Igual que altres companys de generació, Paula Sanz no s'ha pogut sostroure de l'etiqueta Labanda per a definir el seu treball. "Jordi Labanda és un grandíssim il·lustrador, molestar-me? No em molesta la comparació, però crec que els nostres treballs són molt diferents. És cert que tenim en comú xiques divertides, sofisticades, però això forma part del treball com a il·lustradors de moda". Enfront d'aquesta mirada més banal o passatgera del seu treball, Paula Sanz continua apostant per una línia més personal i reflexiva, com la que acaba de presentar al Centre d'Art Santa Mònica sota el títol *The Soft Book of Men (El llibre tou de l'home)*, una exposició on desenvolupa moltes de les seues obsessions. "La idea", diu, "va nàixer després d'una col·laboració en una mostra sobre el calçat, allí vaig iniciar aquesta idea de l'atracció, de la dominació entre els sexes". "La dona", continua, "vista per l'home com alguna cosa misteriosa o indesxifrabla, i l'home vist com un flâneur, com un dandi o com una titella de les seues passions i indeterminacions. Crec que aquesta exposició, com tota la meua obra, no és una altra cosa que una manera de continuar fent i, de passada, fer-me preguntes".

A MANERA DE TASCÓ

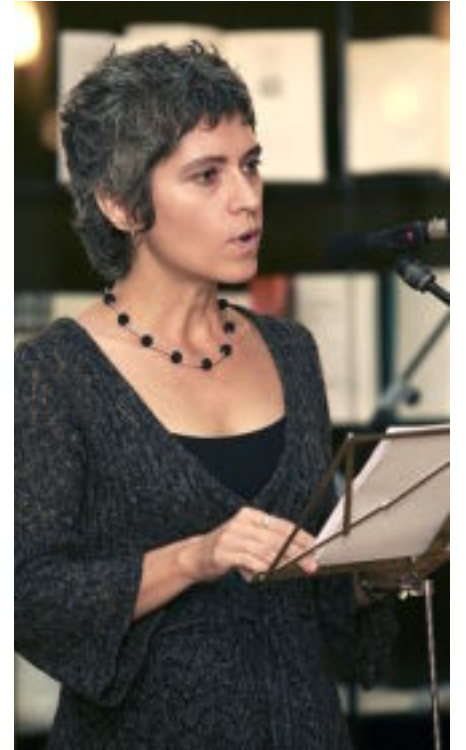
Els minuts de Gemma Gorga

Vicent Alonso

No és efecte exclusiu del poder de la memòria que alguns tinguen més fàcil seguir el fil que recorre un text de dalt a baix per a participar de la seua coherència. Però siga o no la capacitat de recordar la causa única, hi ha qui fa per emportar-se'l tot darrere, contràriament als qui, impressionats més fàcilment per les crestes de poder emocional més intens, s'envisquen en una petita part del tot. A mi, sincerament, em passa com a aquests darrers. Conec l'obra de Hopper, però només pronunciar el seu nom ja és prou perquè se m'aparega la dona asseguda a l'habitació d'un hotel que llig un paper enigmàtic, i amb les mantes fetes a la vora. Si pense en Rodoreda, és el gelat rosa o una paret i una mimosa, que foren la felicitat d'una altra dona a qui el destí abandonà enmig de la tristor. I si l'assumpte és el cinema, un rostre, quatre paraules, un color o fins i tot algun so dels que Hitchcock ens ensenyà a escoltar com a responsables darrers de les emocions filmiques, basten per a resumir-me l'obra de Losey o Kaurismäki. Certament, el fil homogeneïtzador és més costós de resseguir quan es tracta de llibres fets de fragments com ara els de contes o poemes. I algun efecte semblant s'esdevindria si parlàvem d'una exposició fotogràfica o pictòrica. Saltes d'un fragment a l'altre, d'un poema a l'altre, i algun impuls et fa pensar inevitablement en el nervi que ha de travessar-los. Potser convindria no perdre de vista que la coherència és més resultat de la voluntat del lector que dels mateixos objectes observats, però siga com vulga, què perd un llibre de poemes si en la ment del lector es redueix a tres versos que han estat capaços de fregar-li l'ànima?

Aquests dies he tornat al *Llibre dels minuts* de Gemma Gorga que ara s'ha publicat a la col·lecció "Calabria", és a dir, en edició bilingüe, i en traducció castellana de Vicent Berenguer (*Libro de los minutos y otros poemas*, Denes, 2009), és a dir, m'he retrobat amb els fragments que encara portava enganxats a la memòria. I això a pesar que el pròleg de Màrius Torres, breu i agut, em proposava senderes atractives com ara la que contraposa "por una parte el eje generador, sutil y arrogante; por otra, la inmensa periferia humana". Màrius Torres té raó: aquest llibre és excepcional, però si n'he gaudit ha estat precisament perquè, amb independència de tots els fils que he pogut intuir, ha estat capaç d'allotjar-me en la memòria moments que no es malbarataran, perduts en l'oblit. Gorga —el seu jo

poètic, amb un barret de feltre negre— mira el carrer des del balcó i, generosa amb els adjectius que necessita per al seu propòsit, ens condueix, sorpresos, fins al darrer vers: "Sembla com si Magritte, avui, s'hagués assegut a pintar el nostre carrer". Més tard, i em limite a alguns exemples, sembla com si Gorga fera de l'exercici retòric la substància del seu món poètic tot aïllant "el pronom del verb, fins a deixar només l'os dur de l'infinitiu", però la maniobra té un objectiu decisiu, de manera que el vers darrer ens situa en el territori just: "Aïllar el dolor del dolor, fins a deixar només el dolor". La poesia de Gorga no té res a veure amb els exercicis formals, que s'esgoten en

Gemma Gorga.

NOTES DE CAMBRA

Cartografia del no-res

Manuel Baixauli

Es qui desitgen un País Valencià insuls, frívol, alienat, fofo, diluït, espectral, invisible, exempt de caràcter i de peculiaritats que no siguen folklòriques, tenen un motiu més —un altre— per a estar d'enhorabona. El motiu és diu "Cartografias de la creatividad. 100% valencianos", i és una exposició, muntada a les magnífiques sales del Centre del Carme, que pretén "mostrar el panorama actual de la plàstica artística de la Comunidad Valenciana". Vista la mostra, m'ha fet l'efecte que un 95% del que s'hi exposa és un eco descolorit, una franquícia provinciana, del que podeu trobar, des de fa un grapat d'anys, arreu del món, en els aparadors oficials de les arts plàstiques. Un art adotzenat, de menú del dia, recalcat al microones, tan valencià i tan profund i tan interessant com una hamburguesa de McDonald's; i condimentat, fins i tot, amb patètiques mostres d'art faller —la peculiaritat folklòrica. La mostra supura un anhel obsessiu, malal·lís, d'espectacularitat, com si no n'anàrem ja ben servits, d'espectacles, als mitjans de comunicació i al carrer. Al més lluny que s'arriba, en casos comptats, és a la idea enginyosa, que, com a tal, caduca al poc d'haver-la ingerida. Si el valor de l'art està —com vull creure— en la commoció que et provoca,

i en l'empremta que aquesta commoció et deixa, i no en l'efectisme fugaç, la mostra aporta ben poc. És possible que "100% valencianos" siga un reflex versemblant de l'actual plàstica valenciana? Pot ser que entre la caspa postsorollista —el pitjor que li podia passar a Sorolla— i aquesta buidor facilista, aparentment cosmopolita, aquest academicisme que disfressen de crític i de social i fins i tot de subver-

siu i que, ves per on, alena a base de subvenció, és possible, dic, que entre l'extrem carca i la caspa postduchampiona —el pitjor que li podia passar a Duchamp— no hi haja res? O potser sí que es fa, ara mateix, en alguns tallers no enfocats per l'establishment, un art no clònic, incontrolat, al marge de la moda? No han crescut sempre al marge de l'oficialitat els artistes que ara omplien els llibres d'història de l'art?

Si us deixeu caure per allà, hi trobareu els tics de sempre: títols de les obres majoritàriament en anglés, textos explicatius de cada obra (crosses pseudopolítiques o pseudopoètiques o pseudofilosòfiques, pedants la major part, quasi sempre puerils), etc. Una festa per als qui prefereixen les pròtesis al cos, la retòrica de l'art a l'art. Però l'art, l'art que commou profundament —ho sé: això no està de moda—, i que deixa empremta i que no caduca, l'art que en aquesta mostra ocupa, pel cap alt, un 5%, aquest art, dic, creix al marge de l'espectacle, calladament, amb una paciència infinita, com un exiliat interior, sense pressa, sense perdre el temps, apuntant no sols cap al present, sinó també, o sobretot, cap al futur.

Màrius Torres té raó: aquest llibre és excepcional

La poesia de Gorga no té res a veure amb els exercicis formals,

la mateixa exhibició, sense pretendre res més que el joc malabar i la pirotècnia. Té a veure amb el temps, amb els minuts, que escura perquè algú els ha oblidat al fons d'un plat, "humits encara com pinyols de síndria". També els minuts són fragments d'un tot que costa d'entendre. I la poesia, sobretot la de poetes com Gorga, té molt més sentit des de l'instant viscut que entossudida a descriure el món copsat per l'abstracció d'una mirada intemporal. No és, doncs, estrany que alguns la conservem fragmentada en la memòria.